

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa M. I.
przeciwko T. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o odszkodowanie za naruszenie przez pracodawcę zakazu dyskryminacji w
zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 8 grudnia 2016 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego w W.
z dnia 20 sierpnia 2015 r., sygn. akt XXI Pa (...),

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 900 zł
(dziewięćset złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W. wyrokiem – dnia 23 stycznia 2015 r., oddalił powództwo
M. I. o odszkodowanie z tytułu dyskryminacji.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2015 r. oddalił apelację
powódki.

Sąd Okręgowy stwierdził, że Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia
faktyczne w zakresie dotyczącym przebiegu zatrudnienia powódki. Tym samym nie
podzielił zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., jak też nie dopatrywał się naruszenia
art. 217 § 1 k.p.c. przez pominięcie dowodu zawnioskowanego przez powódkę,

bowiem przed zamknięciem rozprawy nie zostało złożone do protokołu zastrzeżenie w trybie art. 162 k.p.c. Oceniając zaś zarzuty naruszenia prawa materialnego, Sąd Okręgowy podkreślił, że powódka nie wykazała by do nierównego traktowania doszło z przyczyn wymienionych w art. 11³ k.p. i art. 18^{3a} k.p., co też eliminuje możliwość przyznania jej odszkodowania. W ocenie Sądu Okręgowego u pracodawcy istniały obiektywne przesłanki uzasadniające zawarcie umowy na czas określony. Mając powyższe na uwadze oddalił apelację z mocy art. 385 k.p.c.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniosła w imieniu powódki jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości.

Skarga kasacyjna została oparta na podstawach: 1) naruszenia prawa materialnego poprzez niezastosowanie treści art. 18^{3d} k.p. w związku z art. 18^{3a} k.p. i odmowę zasądzenia odszkodowania na skutek zachowań dyskryminacyjnych oraz art. 18^{3a} § 1 k.p. w związku z art. 11² k.p. i art. 11³ k.p. przez ich błędne zastosowanie w zakresie przerzucenia na powódkę ciężaru przeprowadzenia dowodu na zaistnienie zachowań dyskryminujących; 2) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 162 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 382 k.p.c. przez oddalenie istotnego wniosku dowodowego, tj. zażądania akt osobowych przełożonej powódki.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że w sprawie występują istotne zagadnienia prawne, a mianowicie:

- czy właściwa pozostaje wykładnia sądów powszechnych na tle art. 18^{3a} § 1 k.p. w zakresie zatrudnienia na czas określony lub nieokreślony przez przyjęcie, że jest to skutek, a nie kryterium dyskryminacji. Ponadto, czy poprawna wykładnia powyższego przepisu może przewidywać istnienie tej przesłanki zupełnie samoistnie, gdyż trudno jest udowodnić intencję pracodawcy w dyferencjacji sytuacji prawnej pracownika zatrudniając go na czas określony w momencie istnienia odmiennej zasady u pracodawcy.

Dodatkowo skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sąd II instancji oddalając ważny wniosek dowodowy, naraził się na zarzut nierozpoznania istoty sprawy oraz ze względu na przerzucenie na powódkę odpowiedzialności za

udowodnienie istnienia dyskryminacji u pozwanej, czyli istotnego naruszenia przez sąd przepisów k.p.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i wyroku Sądu Rejonowego oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Pełnomocnik skarżącej podniosła, że zaskarżony wyrok oczywiście narusza prawo. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniła tym, że zachodzi potrzeba wykładni przepisów Karty Nauczyciela w zakresie zmiany podstawy nawiązania stosunku pracy w sytuacji uzyskania przez nauczyciela poszczególnych stopni awansu zawodowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Jednocześnie, zgodnie z art. 398¹³ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania. Rozpoznanie skargi kasacyjnej w granicach podstaw oznacza związanie Sądu Najwyższego zgłoszonymi przez skarżącego zarzutami naruszenia konkretnie wskazanych przepisów prawa.

Pełnomocnik skarżącej uzasadniła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania istnieniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz oczywistym naruszeniem prawa. W ten sposób wyznaczyła pole badawcze przedsądu.

W ocenie Sądu Najwyższego skonstruowane przez pełnomocnika skarżącej przesłanki skargi kasacyjnej nie stanowią wystarczającego uzasadnienia dla przyjęcia jej do rozpoznania.

Jeżeli uzasadnieniem wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, to wymaga się od skarżącego wskazania, za pomocą wywodu prawnego, na podstawie jakich norm (przepisów) zagadnienie powstało, jakie są możliwe interpretacje problemu i jakie jego rozstrzygnięcie proponuje skarżący (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2009 r., II PK 66/09, LEX nr 553691). Zagadnienie prawne to problem, który wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego, którego wyjaśnienie ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw, ale także dla rozstrzygnięcia konkretnej, jednostkowej sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 marca 2012 r., I PK 158/11, LEX nr 1215116). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158).

Zakreślone ramy tej podstawy przedsądu korelują w naturalny sposób z funkcją skargi kasacyjnej. Jak powszechnie wiadomo, sąd kasacyjny nie jest sądem trzeciej instancji, a skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Deskrypcja wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uwidacznia brak istotnego zagadnienia prawnego, zwłaszcza że uzasadnienie tej części skargi kasacyjnej odwołuje się do negowania ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego w przedmiocie braku kryterium dyskryminacji. Założenie skarżącej, suponowane jednocześnie jako istotne zagadnienie prawne, sprowadza się do wniosków, że powódka w razie zawarcia umowy o pracę na czas nieokreślony nabyłaby prawo do

wyższej ochrony przed ustaniem zatrudnienia. Ten pogląd jest oczywisty, lecz nie tożsamy z wnioskiem, że każde zatrudnienie na czas określony jest naruszeniem przepisów wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę na praktykę u pozwanego pracodawcy i zauważył, że powódka nie była jedynym pracownikiem, z którym zawarto umowę na czas określony. Swoje wywody uzupełnił też stwierdzeniem o obiektywnej praktyce z zawieraniem tego rodzaju stosunków pracy.

Niezależnie od tego problematyka rozwinięta w art. 18^{3a} § 1 k.p. stanowiła już przedmiot licznych wypowiedzi Sądu Najwyższego (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2012 r., II PK 82/12, OSNP 2013 nr 17 – 18, poz. 202; z dnia 29 października 2014 r., I PK 71/14, OSNP 2016 nr 4, poz. 42). Nie sposób przy tym pominąć, że treść art. 18^{3a} k.p. to efekt implementacji prawa UE do Kodeksu pracy (zob. np. aktualnie obowiązującą dyrektywę 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy, Dz.Urz.UEL 204 z dnia 26.07.2006 r.). Jeśli pracownik zarzuca pracodawcy naruszenie przepisów dotyczących zakazu dyskryminacji i domaga się zastosowania przepisów o równym traktowaniu w zatrudnieniu, to powinien wskazać przyczynę, ze względu na którą dopuszczono się wobec niego aktu dyskryminacji, oraz okoliczności dowodzące nierównego traktowania z tej przyczyny (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 9 stycznia 2007 r., II PK 180/06, OSNP 2008 nr 3 – 4, poz. 36, z dnia 18 sierpnia 2009 r., I PK 28/09, LEX nr 528155, z dnia 21 stycznia 2011 r., II PK 169/10, LEX nr 1095824). W sporach, w których pracownik wywodzi swoje roszczenia z naruszenia wobec niego zakazu dyskryminacji, powinien przedstawić przed sądem fakty, z których można wyprowadzić domniemanie bezpośredniej lub pośredniej dyskryminacji, a wówczas na pracodawcę przechodzi ciężar dowodu, że przy różnicowaniu sytuacji pracowników kierował się obiektywnymi przesłankami (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 24 maja 2005 r., II PK 33/05, LEX nr 184961; z dnia 9 czerwca 2006 r., III PK 30/06, OSNP 2007 nr 11 – 12, poz. 160 oraz z dnia 22 lutego 2007 r., I PK 242/06, OSNP 2008 nr 7 – 8, poz. 98). Oznacza to, że na powódzie wywodzącym swoje roszczenia z przepisów zakazujących dyskryminacji w

zatrudnieniu spoczywa obowiązek przytoczenia takich okoliczności faktycznych, które uprawdopodobnią tezę o dyskryminacji (o jej przyczynie). Wymieniony w skardze przepis posługuje się dubeltową konstrukcją. Z jednej strony koncentruje się na pewnych okolicznościach dotyczących pracownika. Chodzi tu o takie przesłanki jak płeć, wiek, niepełnosprawność, rasa, religia, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkowa, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientacja seksualna (sfera predyspozycji). Z drugiej strony jest mowa o różnicowaniu ze względu na zatrudnienie na czas określony lub nieokreślony albo w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy (sfera zawodowa – zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2012 r., II PK 82/12, OSNP 2013 nr 17 – 18, poz. 202).

Z ustaleń Sądu drugiej instancji wynika, że pracodawca przy zatrudnieniu skarżącej zastosował obiektywne kryteria, a potencjalnie nie każda dyferencjacja praw i obowiązków wypełnia przesłankę z art. 18^{3a} § 1 k.p. Nota bene z tego przepisu nie wynika też dla pracownika żadne konkretne roszczenie. W rozpoznawanej sprawie pozwany pracodawca zastosował obiektywne kryteria.

Brak szczegółowego przedstawienia takich wątpliwości, z użyciem argumentów o charakterze prawnym, prowadzi do oceny, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został w wystarczająco przekonujący sposób uzasadniony. Skarżąca w istocie nie wykazała okoliczności, którą można byłoby rozważać w kategoriach potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. Uzasadnienie skargi kasacyjnej nie zawiera wystarczającego uzasadnienia istnienia potrzeby wykładni przepisów prawa materialnego wymienionych w podstawach skargi.

Niezależnie od powyższych argumentów – co do braku wystarczająco przekonującego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania - należy stwierdzić, że w rozpoznawanej sprawie nie zostało wykazane istotne zagadnienie prawne, skoro w uzasadnieniu – na poparcie formułowanego pytania – kontestuje się okoliczności faktyczne sporu, zarzucając błędne ustalenie okoliczności faktycznych, co z kolei nie konweniuje z treścią art. 398³ § 3 k.p.c.

Poddawana ocenie skarga kasacyjna nie narusza prawa w sposób oczywisty i nie jest w związku z tym oczywiście uzasadniona. Z ugruntowanego stanowiska

Sądu Najwyższego wynika, że oczywista zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne spowodują uwzględnienie skargi (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 października 2007 r., III CSK 216/07, LEX nr 560577). W tej części skarga kasacyjna wywodzi i przyjmuje za oczywiste naruszenie prawa oddalenie wniosku dowodowego w związku czym mogło dojść do nierozpoznania istoty sprawy oraz przerzucenia ciężaru dowodowego na powódkę, a tym samym naruszenie przepisów Kodeksu pracy. W tym miejscu skarga nie konkretyzuje podstaw prawnych, a tym samym uniemożliwia aprobatę przygotowanego wniosku. Z kolei w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania autor skargi odwołuje się do przepisów postępowania cywilnego, lecz wymienia tylko jeden z nich, tj. art. 162 k.p.c. Można zatem przez pryzmat tylko tej normy ocenić, czy doszło do oczywistego naruszenia prawa procesowego. Problem ów powstał w sytuacji, gdy pozew zawierał szereg wniosków dowodowych. Faktycznie istota sporu wymaga szeregu czynności procesowych. Sąd pierwszej instancji (k. 272) przystępując do wyrokowania podał do wiadomości stronom, jakie dowody dopuścił i udzielił im głosu. Jeżeli ujawniony mechanizm działania pozwala dostrzec, że nie został dopuszczony dowód z akt osobowych innego pracownika, a ma on zdaniem strony istotne znaczenie, to wówczas pełnomocnik powódki dysponował czasem i możliwością złożenia zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c. Stosowne zaniechanie wywołało skutki w sferze postępowania dowodowego przed Sądem odwoławczym, który oddalając wniosek o przeprowadzenie dowodu z dokumentów z akt osobowych innego pracownika nie dopuścił się oczywistego naruszenia prawa.

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy orzekł z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach procesu orzeczono w myśl art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 6 pkt 5, § 12 ust. 1 pkt 2 i § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzeniem Ministra z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. 2013 r., poz. 461 ze zm.).

